مجله‌ی توسعه‌ی آمـوزش در علـوم پزشکی. دوره‌ی ۱۱، شماره۳۱، پاییز ۹۷، صفحات ۸۱ تا ۸۸

http://zums.ac.ir/edujournal/

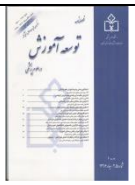

مقاله پژوهشی اصیل

بررسی نگرش و عملکرد پرستاران شرکت کننده در دوره‌های آموزشی ضمن خدمت نسبت به کابرد اخلاق حرفه‌ای در مراکز آموزشی- درمانی شهر زنجان

حسین گنجی نیا[۱]، محمدرضا حیدری[۲*]، علیرضا شغلی[۳]، منصور مهاجری[٤]

دریافت: ۱۳۹۷/۰۳/۲٤ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۹/۱۰ چاپ: ۱۳۹۷/۰۹/۲۹

چکیده

زمینه و هدف: *نیاز نظام درمانی به پرستاران مسوولیت پذیر و پایبند به اخلاق حرفه‌ای، نیازی حیاتی است. لذا، مطالعه‌ی حاضر با هدف تعیین نقش دوره‌های آموزشی ضمن خدمت در نگرش پرستاران به اخلاق حرفه‌ای و عملکرد آن‌ها، در ۳ مرکز آموزشی- درمانی شهر زنجان انجام گردید.*

روش بررسی: *در این مطالعه توصیفی-مقطعی، ٤۰۰ نفر از پرستاران مراکز آموزشی- درمانی شهر زنجان شامل ۳٦۲ نفر زن (۹۰/۵ درصد) و ۳۸ نفر مرد (۹/۵ درصد) و به روش نمونه گیری در دسترس مورد بررسی قرار گرفتند. گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه استاندار شده اخلاق در حرفه پرستاری یون جایون (Eun-Ja Yeun- ۲۰۰٤) در بهار ۱۳۹۷ صورت گرفت. پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷٦ بدست آمد. تحلیل داده‌ها به کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام گرفت.*

یافته‌ها: *از ٤۰۰ نفر پرستاران مطالعه شده در این بررسی، ۵۳/۵ درصد در دوره‌ی آموزشی اخلاق حرفه‌ای شرکت کرده بودند. مطالعه‌ی حاضر نشان داد که بین افراد شرکت کننده در دوره‌ی آموزشی و افرادی که در دوره شرکت ننموده بودند، از نظر نگرش به اخلاق حرفه‌ای تفاوت معنی داری وجود نداشت. همچنین، ارتباط معناداری در عملکرد شرکت کنندگان در دوره‌ی آموزشی اخلاق حرفه‌ای مشاهده نگردید.*

نتیجه گیری: *شرکت در دوره‌های آموزشی اخلاق حرفه‌ای نتوانسته است در نگرش و عملکرد پرستاران تفاوت معنی‌دار ایجاد کند. لذا لازم است به نحوه‌ی اجرای آموزش‌ها و محل خدمت پرستاران توجه بیشتری شود.*

واژگان کلیدی: **آموزش ضمن خدمت، نگرش و عملکرد پرستاران، اخلاق حرفه‌ای.**

این مقاله بدین صورت ارجاع داده شود:

گنجی نیا حسین، حیدری محمد رضا، شغلی علیرضا، مهاجری منصور. بررسی نگرش و عملکرد پرستاران شرکت کننده در دوره های آموزشی ضمن خدمت نسبت به کابرد اخلاق حرفه ای در مراکز آموزشی- درمانی شهر زنجان .مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۹۷; ۱۱ (۳۱) :۸۱-۸۸

۱- گروه مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

۲-. گروه مدیریت رفتار سازمانی، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

۳- - گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران.

٤- کارشناس ارشد پژوهشگری، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران.

*نویسنده‌ی مسوول: گروه مدیریت رفتار سازمانی، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران. mohammadrezaheidari@yahoo.com

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]

[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]

Evaluation of Attitude and Performance of Nurses Attending In-service Training courses Regarding the Use of Professional Ethics in Educational Healthcare Centers of Zanjan, Iran

Hossein Gangineia[1], Mohammadreza Heidar[2*], Alireza Shoghli[3], Mansoor Mohajer[2]

[1]Faculty of Management and Accounting, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

[2] Zanjan University of Medical Sciences ,Zanjan,Iran.

[3] Department of Social Medicine, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan,Iran.

Article Info

Article Type:

Original Article

Article history:

Received 14 JUn 2018

Accepted 01 Dec 2018

Published 20 Dec 2018

Keywords:

In-service Education

Attitude and Performance of Nurses

Professional Ethics

Abstract

Background and Objective: The healthcare system seeks responsible nurses, who are committed to professional ethics, which is a vital requirement in this area. Therefore, this study aimed to determine the role of in-service training courses in the attitude of nurses toward professional ethics and their performance in three educational healthcare centers of Zanjan, Iran.

Materials and Methods: This descriptive and cross-sectional research was performed on 400 nurses in educational healthcare centers of Zanjan, including 362 female (90.5%) and 38 male (99.5%) individuals, who were selected via convenience sampling. Data collection was carried out using the standardized questionnaire of ethics in nursing profession by Eun-Ja Yeun (2004) in the spring of 2018. Reliability of the mentioned survey was estimated at the Cronbach's alpha of 0.76. Data analysis was performed in SPSS version 21 at two descriptive and inferential levels.

Results: From 400 nurses assessed, 53.5% attended the educational courses on professional ethics. According to our findings, no significant difference was observed between the subjects who attended the courses and those who did not participate in the educational classes in terms of attitude toward professional ethics. Moreover, no significant association was found in the performance of participants who attended the mentioned classes before and after the intervention.

Conclusion: According to the results of the study, participation in educational courses on professional ethics failed to make a significant difference in the attitude and performance of nurses. Therefore, more attention must be paid to the implementation of educations and place of work of nurses.

*Corresponding author: Mohammadreza Heidar, Email: mohammadrezaheidari@yahoo.com

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]

[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]

[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]

مقدمه

اخلاق عبارت است از صفات نفسانی راسخ و پایداری که رفتار و عملکرد فرد را تحت تاثیر قرار داده و موجب می‌شوند افعالی متناسب با آن صفات به سهولت و بدون نیاز به تامل و سنجیدن از انسان صادر شود. اخلاق به‌عنوان یکی از موضوعات زیر بنایی آموزش حرفه‌ای دارای اهمیت خاصی است (۱). بشریت پس از طی دوره‌های مختلف، در جهت داشتن رویکردی عقلانی و اخلاقی در تأمین نیازهای مادی و معنوی خود پیش می‌رود. از این جهت می‌توان اخلاق را مرکز تحولات دنیای آینده دانست. اغلب، رشته‌هایی تحت تاثیر این رویکرد قرار می‌گیرند که در ارائه‌ی خدمت به انسان‌ها پیشتاز هستند (۲). اخلاق حرفه‌ای یکی از شعبه‌های جدید اخلاق است که می‌کوشد تا به چالش‌ها و مسائل اخلاقی پیش روی حرفه‌های گوناگون پاسخ داده و برای آن اصول خاص متصور است. مقصود از اخلاق حرفه‌ای مجموعه قواعدی است که لازم است افراد داوطلبانه و بر اساس ندای وجدان و فطرت خویش، در انجام کار حرفه‌ای رعایت کنند، بدون آنکه الزام خارجی داشته باشند یا در صورت تخلف، به مجازات‌های قانونی دچار شوند (۳). اخلاق حرفه‌ای مفهومی مبنایی در عملکرد پرستاری است، چرا که نیاز نظام درمانی به پرستاران مسئولیت پذیر و پایبند به اخلاق حرفه‌ای، نیازی حیاتی است (٤). هرچند رعایت اخلاق در همه مشاغل با اهمیت است اما در حرفه پرستاری این موضوع ضرورت بیشتری دارد (۵). البته محیط پرستاری مملو از شرایطی است که تحت تاثیر محدودیت‌های اخلاقی و قانونی قرار دارد (٦). پرستاران هنگام انجام خدمات مراقبت از بیمار با مشکلات اخلاقی منحصر بفردی مواجه می‌شوند (۷). امروزه با توجه به پیشرفت‌های سریع در علم و رشد فناوری‌های جدید در زمینه‌های مختلف، تغییرات قابل توجهی در همه حرفه‌ها از جمله حرفه‌های بهداشتی و درمانی دیده می‌شود. چنین تغییراتی منجر به ارائه‌ی دیدگاه‌های جدید و گسترش مرزهای دانش در جهت مراقبت‌های بهتر از سلامت انسان می‌شود که حرفه پرستاری نیز از این منظر مستثنی نیست (۸). وینسون در بین پنج عنصر معرفت شناختی و بنیادی در پرستاری شامل دانش پرستاری، هنر پرستاری، دانش فردی، اخلاق پرستاری و دانش اجتماعی سیاسی، اخلاق پرستاری را استفاده از تفکر انتقادی و استدلال منطقی شرایط اخلاقی و فلسفی تعریف کرده است (۹). رعایت معیارهای اخلاق در عملکرد پرستاری از سایر موارد مراقبت حساس تر و مهم‌تر می‌باشد (۵) که با توجه به شواهد و به دلایل مختلفی از سوی پرستاران ما به طور ایده آل، آنچنان که شایسته بیماران است رعایت نمی‌شود و نسبت به این مساله سهل انگاری شده است. نتایج مطالعه‌ی مقایسه‌ای در مورد ادراکات پرستاران از مشکلات اخلاقی در چین و سوئیس نشان می‌دهد که در بعضی حوزه‌های اخلاقی مبتنی بر فرهنگ و اعتقادات، تفاوت‌هایی وجود دارد، ضمن این که پرستاران چینی در حین و بعد از کار، اغلب عصبی، ناراضی و غمگین بودند. اما هر دو گروه مشکلات اخلاقی عدم ارتباط مناسب با بیماران، ناشی از بارکاری سنگین را تجربه کرده بودند (۱۰).

بنابراین، یکی از دغدغه‌های اصلی در آموزش پرستاران، نحوه‌ی افزایش توانایی آنان در موضوعات اخلاق حرفه‌ای است. این توانایی برای پرستاران امروز و فردا ضروری است (۱۱). لازمه‌های صحیح نقش‌های پرستاری علاوه بر انجام صحیح اقدامات فنی، توجه بیشتر آنان به جنبه‌های حقوقی و اخلاقی کارشان است که این مهم با آموزش و ارائه‌ی راهبردهای مناسب برای عملکرد اخلاقی پرستاران قابل دستیابی است (۱۱). آموزش ضمن خدمت بی شک از مهم‌ترین و مؤثرترین عوامل بهبود امور سازمان و افزایش کارایی است (۱۲). چیبرو و تکلب (Chiaburu &Tekleab) آموزش ضمن خدمت را طراحی مداخله‌ی برنامه ریزی شده

برای افزایش عملکرد شغلی افراد می‌دانند (۱۳). یک برنامه‌ی آموزشی ضمن خدمت که بخوبی برنامه ریزی شده باشد، باید دستیابی به استانداردهای مراقبت و اطلاعات و مهارت‌های لازم برای پرستاران را تسهیل ساخته و انتظارات آن‌ها را تحقق بخشد (١٤). پرستارانی که بتازگی استخدام شده‌اند به‌منظور به روز کردن آخرین تغییرات و تحولات در زمینه‌ی پرستاری نیاز به آموزش ضمن خدمت دارند که آموزش اخلاق در پرستاری نیز به‌واسطه اهمیت فزاینده‌ای که در سال‌های اخیر یافته، باید جزئی از این آموزش‌ها در سیستم‌های درمانی باشد (١٦-١٥). ملیش و برینک اظهار می‌کنند که یکی از اهداف آموزش‌های ضمن خدمت، ضمانت کردن استقلال، تفکر و صلاحیت پرستاران مطلع به کار دارای گواهی می‌باشد که قادر به ارزیابی دانش خود در بکارگیری آن برای مراقبت از بیماران باشند(۱۷). مطالعه‌ی Iglesias و همکاران نشان داد که پرستاران اغلب نگران شرایطی بودند که درگیری‌های اخلاقی و حقوقی ایجاد کند، اما به نظر می‌رسید در این زمینه به اندازه‌ی کافی آموزش نمی‌دیدند. اگرچه پرستاران در طول تحصیلات دانشگاهی در مورد اخلاق حرفه‌ای، اخلاق زیستی و قوانین پرستاری آموزش می‌دیدند ولی به آموزش‌های مستمر دوره‌ای نیز نیاز داشتند (٦). مطالعه‌ی احمدی نشان داد که اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های مورد مطالعه از وضعیت مناسبی برخوردار نیست و عواملی در سه سطح فرا سازمانی (بیرونی)، سازمانی (درونی) و فردی بر پایین بودن سطح اخلاق حرفه‌ای کارکنان در سازمان‌های مورد بررسی مؤثر بوده است (۱۸). لذا، با توجه به نتایج مطالعات قبلی، بررسی میزان تاثیر آموزش‌های ضمن خدمت و نحوه‌ی ارائه‌ی آن‌ها در نگرش پرستاران به اخلاق حرفه‌ای از اهمیت خاصی برخوردار است. بنابراین مطالعه‌ی حاضر، به منظور تعیین نقش دوره‌های آموزشی ضمن خدمت در نگرش و عملکرد پرستاران به اخلاق حرفه‌ای طراحی و به اجرا درآمد.

روش بررسی

در این مطالعه‌ی توصیفی- مقطعی، جامعه‌ی آماری کلیه‌ی پرستاران شاغل در مراکز آموزشی و درمانی شهر زنجان در سال ۱۳۹۷ به تعداد ۸۰۰ نفر بودند. محیط انجام این مطالعه، مراکز آموزشی-درمانی آیت الله موسوی، ولی عصر (عج) و شهید بهشتی شهر زنجان و روش جمع آوری نمونه‌ها، نمونه گیری در دسترس بود. تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸٤ نفر محاسبه شد که در عمل و برای افزایش اعتبار یافته‌ها از ٤۰۰ نفر به‌عنوان نمونه استفاده گردید. پس از تصویب طرح در کمیته‌ی اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی زنجان و دریافت کد اخلاق (IRZUMS.REC.1397.017) از تمامی شرکت کنندگان رضایت آگاهانه در مورد اجرای طرح گرفته شد و به ایشان اطمینان داده شد که پرسشنامه‌ها بدون نام و نام خانوادگی خواهد بود و اطلاعات دموگرافیک آنان به صورت محرمانه حفظ خواهد شد. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد شده اخلاق در حرفه‌ی پرستاری یون جایون (Eun-Ja Yeun) استفاده شد (۱۹). بدین منظور، پرسشگران آموزش دیده به بیمارستان‌ها مراجعه کرده و اطلاعات لازم در مورد مطالعه و روش گردآوری داده‌ها را به شرکت کنندگان ارائه دادند. مدت زمان ۲ هفته‌ای برای پر کردن پرسشنامه به شرکت کنندگان داده شده و سپس پرسشنامه‌های تکمیل شده توسط خود پرسشگران جمع آوری شد. داده‌ها به کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. سطح معناداری در آزمون‌ها نیز ۰/۰۵ در نظر گرفته شد و از روش مقایسه میانگین‌ها استفاده گردید.

پرسشنامه استفاده شده از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول: شامل ۲۰ سؤال جهت سنجش نگرش نسبت به کاربرد اخلاق و بخش دوم: شامل ۵ سؤال جهت سنجش عملکرد نسبت به کاربرد اخلاق می‌باشد. نمره‌ی دهی پرسشنامه بر اساس مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم (۵) تا کاملاً

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]
[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]

مخالفم (۱) بود . بیشترین نمره ۱۲۵ و کمترین نمره حاصل از این ابزار ۲۵ می‌باشد.

پرسشنامه کاربرد اخلاق در حرفه پرستاری که در این مطالعه استفاده شد، قبلاً توسط نوحی و همکاران روان‌سنجی شده است. بدین‌صورت که پس از ترجمه به فارسی، ابتدا توسط یک تیم اخلاق پرستاری مورد ارزیابی کلی قرار گرفت و پس از تأیید گویه‌های آن توسط تیم مورد نظر، توسط یک فرد مسلط به زبان انگلیسی به صورت تخصصی ترجمه شد و برای صحت ترجمه مجدداً پرسشنامه به انگلیسی برگردانده و با نسخه‌ی اصلی آن مورد مقایسه قرار گرفت و اشکالات آن توسط افراد با تخصص زبان مرتفع گردید. برای بررسی روایی ابزار مورد استفاده، قبل از اجرا، پرسشنامه برای ۱۰ نفر از اساتید باتجربه و مدرسان پرستاری ارسال گردید که تمامی گویه‌ها با شاخص‌های ویژگی (مرتبط بودن)، شفافیت و وضوح، و سادگی مورد بررسی قرار گرفت. همچنین، پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۶ بدست آمد که نشان دهنده‌ی همسانی درونی مطلوب و پایایی مناسب ابزار بود (۲۲). لازم به توضیح است که دوره‌ی آموزشی ضمن خدمت اخلاق حرفه‌ای برای پرستاران، بصورت برگزاری کلاس حضوری و ارائه‌ی مطلب توسط مدرس و برگزاری بخش پرسش و پاسخ در پایان دوره بوده است. محتوای دوره شامل تاریخچه‌ی اخلاق حرفه‌ای، نحوه‌ی برخورد با بیمار، روانشناسی بیمار، شناخت وظیفه، و نحوه‌ی ارائه‌ی خدمت و احترام به بیمار بوده است. پرسشنامه مورد استفاده در رابطه با اطلاعات زمینه‌ای شامل بیمارستان محل خدمت، سابقه‌ی کار، نوع شیفت، سن، جنسیت، سطح تحصیلات، بخش فعالیت در بیمارستان، سمت (پرستار، سرپرستار، سوپروایزر و مترون) می‌باشد.

یافته‌ها

از ٤۰۰ نفر شرکت کننده در این مطالعه، تعداد ۲۲۹ نفر (۵۷/۳۰ درصد) در بیمارستان موسوی، تعداد ۱۳۳ نفر (۳۳/۳۰ درصد) در بیمارستان ولی عصر و تعداد ۳۸ نفر (۹/٤ درصد) در بیمارستان شهید بهشتی زنجان مشغول خدمت بودند و تعداد ۲۱٤ نفر (۵۳/۵۰ درصد) سابقه شرکت در دوره‌ی آموزشی اخلاق حرفه‌ای در پرستاری در طول خدمت را داشتند. همچنین، تعداد ۲۰۵ نفر (۵۱/۳ درصد) دارای سابقه-ی کار کمتر از ۱۰ سال، تعداد ۱٦٤ نفر (٤۱ درصد)، دارای سابقه‌ی کار بین ۱۱ تا ۲۰ سال و تعداد ۳۱ نفر (۷/۷ درصد) نیز دارای سابقه‌ی کار بالاتر از ۲۰ سال بودند.

نتایج کلی سنجش نگرش و عملکرد شرکت کنندگان بر اساس شرکت در دوره‌های آموزشی ضمن خدمت نسبت به کابرد اخلاق حرفه‌ای در پرستاری در جدول ۱ آورده شده است. نتایج مقایسه‌ی نگرش و عملکرد پرستاران به کاربرد اخلاق حرفه‌ای بر حسب برخی متغیرهای زمینه‌ای در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۱: مقایسه نگرش و عملکرد پرستاران مورد مطالعه بر حسب شرکت در دوره‌های آموزش ضمن خدمت اخلاق حرفه‌ای

نگرش و عملکرد پرستاران / برحسب شرکت در دوره		نگرش		Pvalue	عملکرد		Pvalue
		میانگین	انحراف معیار		میانگین	انحراف معیار	
شرکت در کارگاه	بله	۲,٤۵	۰,۳۳	۰,٤	۲,۵٦	۰,۵۸	۰,۹
	خیر	۲,٤۲	۰,۳٦		۲,۵٦	۰,۵۷	
	کل	۲,٤۳	۰,۳٤		۲,۵٦	۰,۵۷	

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]
[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]

جدول ۲: مقایسه نگرش و عملکرد پرستاران شرکت کننده در دوره‌های بازآموزی اخلاق حرفه‌ای براساس برخی متغیرهای زمینه‌ای

نگرش و عملکرد پرستاران / متغیرهای زمینه‌ای		نگرش		pvalue	عملکرد		pvalue
		میانگین	انحراف معیار		میانگین	انحراف معیار	
محل خدمت	موسوی	۲/۴۹	۰/۳۶	۰/۰۹	۲/۵۵	۰/۵۹	۰/۷
	ولی عصر	۲/۳۷	۰/۲۹		۲/۶۱	۰/۴۶	
	بهشتی	۲/۳	۰/۵۰		۲/۴۸	۰/۷۷	
سابقه‌ی خدمت	کمتر از ۱۰سال	۲/۴۴	۰/۳۴	۰/۷	۲/۶۴	۰/۵۴	۰/۷
	بین ۱۰-۲۰ سال	۲/۴۶	۰/۳۳		۲/۵۲	۰/۵۹	
	بیش از ۲۰ سال	۲/۴۱	۰/۲۸		۲/۴۸	۰/۶۲	
جنسیت	زن	۲/۴۴	۰/۳۳	۰/۶	۲/۵۵	۰/۵۷	۰/۳
	مرد	۲/۴۷	۰/۳۳		۲/۶۳	۰/۶۹	
سن	کمتر از ۳۰	۲/۴۰	۰/۳۸	۰/۵	۲/۶۷	۰/۵۵	۰/۱
	بین ۳۱-۴۰	۲/۴۵	۰/۳۱		۲/۵۸	۰/۵۵	
	بالای ۴۰ سال	۲/۴۷	۰/۳۲		۲/۴۶	۰/۶۳	
شیفت	ثابت	۲/۵۰	۰/۳۲	۰/۲	۲/۵۲	۰/۶۰	۰/۶
	در گردش	۲/۴۳	۰/۳۳		۲/۵۷	۰/۵۷	
سمت	پرستار	۲/۴۴	۰/۳۳	۰/۰۷	۲/۵۷	۰/۵۷	۰/۴
	سرپرستار	۲/۵۰	۰/۳۰		۲/۶۵	۰/۵۵	
	سوپر وایزر	۲/۵۱	۰/۲۶		۲/۲۶	۰/۵۸	
میزان تحصیلات	لیسانس	۲/۴۴	۰/۳۲	۰/۰۸	۲/۵۷	۰/۵۹	۰/۲
	فوق لیسانس	۲/۵۸	۰/۳۴		۵/۴۲	۰/۴۴	

براساس نتایج نشان داده شده در جدول ۱، میانگین نمره‌ی پرستاران شرکت کننده در کارگاه اخلاق حرفه‌ای پرستاران با افرادی که شرکت نداشتند تقریبا یکسان بود. با توجه به جدول ۲ که نتایج سنجش نگرش و عملکرد شرکت کنندگان در دوره‌ی آموزشی را بر اساس برخی متغیرهای زمینه‌ای نشان می‌دهد، میانگین نمره‌ی محل خدمت شرکت کنندگان در بیمارستان موسوی بالاتر از بیمارستان‌های ولی عصر و بهشتی بود (p=0/009). همچنین میانگین آموزش‌های حرفه‌ای پرستاری از نظر سایر متغیرهای زمینه‌ای از قبیل سابقه‌ی خدمت، جنسیت، سن، شیفت کاری و سمت ارتباط معناداری نداشتند (p>0.05).

بحث

براساس نتایج بدست آمده، میانگین نمره‌ی نگرش و عملکرد پرستاران شرکت کننده در کارگاه اخلاق حرفه‌ای با پرستارانی که شرکت نداشتند تقریبا یکسان بود. لذا چنین استنباط می‌گردد که شرکت در دوره‌های آموزشی اخلاق حرفه‌ای نتوانسته است در نگرش و عملکرد پرستاران تفاوت

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]
[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]

ایجاد کند. با توجه به اینکه محتوای این کارگاه‌ها برای افزایش آگاهی و با هدف تغییر نگرش و علکرد شرکت کنندگان به اخلاق حرفه‌ای برنامه ریزی شده بود، پژوهش حاضر تا حدودی با نتایج پژوهش کلاته ساداتی و دیگران همسو بود. مطالعه‌ی کلاته ساداتی و دیگران نشان داد که تغییرات قابل توجهی در ارتقاء نگـرش نسبت به اخلاق حرفه‌ای در دو گروه (دانشجویان پرستاری ابتدای تحصیل با دانشجویان سال آخر دانشکده‌ی پرستاری و مامایی) وجود نداشت به طوری که نگرش در گروه پایان تحصیل کاهش پیدا کرده بود، هر چند معنی دار نبود (٤). در حالی‌که داد (Dodd) و همکاران در پژوهش خود پیشنهاد کردند که برای افزایش قدرت پرستاران در تیم سلامت، باید به آموزش اخلاق حرفه‌ای به‌عنوان یک ضرورت توجه بیشتری کرد. از نظر آن‌ها لازمه‌های صحیح نقش‌های پرستاری علاوه بر انجام صحیح اقدامات فنی، توجه بیشتر آنان به جنبه‌های حقوقی و اخلاقی کارشان است که این مهم با آموزش و ارائه‌ی راهبردهای مناسب برای عملکرد اخلاقی پرستاران قابل دستیابی و توسعه است (۲۰). گراندتین در مطالعه‌ای که انجام داد، عدم توانایی پرستاران در تصمیم گیری اخلاقی مناسب و عدم پیروی آن‌ها از الگویی منسجم را به علـت کمبود آموزش‌های لازم در زمینه‌ی موضوعات اخلاقی بیان کرد (۲۱). به نظر Iglesia و همکاران نیز اگرچـه پرستاران، آموزش‌های دانشگاهی در مورد اخلاق حرفه‌ای، اخلاق زیستی و قوانین پرستاری را گذرانده‌اند، ولی به آموزش‌های مستمر دوره‌ای نیز نیاز دارند (٦).Wehrwein معتقد است که آموزش اخلاق حرفه‌ای در ارتقاء آگاهی دانشجویان از موضوعات اخلاقی و کاربرد آن‌ها در محیط کار موثر است. علاوه بر این، توانایی تصمیم گیری اخلاقی در دانشجویانی که درس اخلاق را گذرانده بودند، بیشتر از دانشجویانی بود که این درس را نگذرانده بودند. یافته‌های این پژوهش گواه دیگری بر اهمیت آموزش اخلاق و تاثیر مثبت آن بر افزایش قدرت قضاوت اخلاقی دانشجویان پرستاری است (۱۱). حال آنکه در پژوهش حاضر، دوره‌های آموزشی نقشی در نگرش پرستاران نسبت به اخلاق حرفه‌ای نداشت و همسو با پژوهش‌های ذکر شده نبود. میانگین آموزش‌های حرفه‌ای پرستاری از نظر سابقه‌ی خدمت، جنسیت، سن و شیفت کاری ارتباط معناداری نداشتند. در مطالعه‌ی عضدی و دیگران نیز بین عوامل جمعیت شناختی، میزان آگاهی در مورد کدهای اخلاقی و میزان بروز خطا ارتباط آماری معنی داری وجود نداشت (۱). در حالی‌که مطالعه Yoder نشان داد که متغیرهای سن، پیش زمینه‌ی کاری و تجربه‌ی کاری رابطه معنی داری با حرفه‌ای سازی داشتند (۲۲). همچنین، نتایج پژوهش دهقانی و دیگران نیز برخلاف این پژوهش که شیفت‌های کاری تفاوتی در نگرش پرستاران ایجاد نکرده، نشان داد که تعیین نوبت‌های کاری با مشارکت و نظرات پرستاران در ارتقای رعایت اخلاق حرفه‌ای مؤثر بوده است (۵). البته در مطالعه‌ی شوهانی و زمان زاده نیز نگرش پرستاران به حرفه‌ای سازی در حد میانه بود و ارتباط بین نگرش پرستاران نسبت به حرفه‌ای سازی متغیرهای کار تجربی و شرکت در دوره‌های آموزشی برای توانمندسازی فردی از نظر آماری قابل اهمیت می‌باشد (۲۳). والی و همکاران نیز معتقدند بین عوامل سازمانی و حرفه‌ای و جنسیت و نیز بین عوامل برنامه ریزی با دو متغیر گروه سنی و سابقه‌ی کاری پرستاران، رابطه‌ی آماری معنی داری دیده می‌شود. همچنین مطالعه‌ی آن‌ها نشان داد توجه به عوامل حرفه‌ای از اهمیت بسیار زیادی در برنامه ریزی دوره‌های آموزشی ضمن خدمت برای پرستاران در مراکز بیمارستانی برخوردار بوده و باید مورد توجه خاص قرار گیرد.

در مطالعه‌ی حاضر، محل خدمت از نظر نگرش به اخلاق حرفه‌ای معنی دار بود. بطوری‌که نگرش پرستاران به اخلاق حرفه‌ای در مرکز آموزشی درمانی آیت اله موسوی نسبت به دو مرکز دیگر بالاتر بود. که دلیل آن‌را می‌توان احتمالاً به

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]
[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]

انسجام بیشتر در نحوه‌ی برگزاری دوره‌های آموزشی در آن مرکز آموزشی- درمانی ذکر کرد.

به منظور پیشرفت و توسعه‌ی حرفه‌ی پرستاری، آموزش حین خدمت جهت آشنا ساختن شخص با نیازهای جاری شغلی‌اش ضروری به نظر می‌رسد. این عمل منجر به آمادگی پرستاران به کسب اطلاعات جدید و همچنین ارتقاء کیفیت مراقبت‌های پرستاری می‌گردد. در واقع، پرستاران دانش خود را در موضوعات اخلاقی ازطریق آموزش‌های لازم می‌توانند افزایش دهند، اما لازم است به نحوه‌ی اجرای آموزش‌ها دقت بیش‌تری شود.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج مطالعه‌ی حاضر، لازم است به نحوه‌ی اجرای آموزش‌ها دقت بیش تری شده و دوره‌های ضمن خدمتی که کارآیی و غنای علمی بیشتری داشته باشد، طراحی و اجرا شود. به نظر می‌رسد در مورد علل عدم تاثیر مناسب دوره‌های آموزشی در افزایش نگرش و عملکرد پرستاران به مباحث اخلاق حرفه‌ای، باید مطالعات بیشتری انجام شود.

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی HSR با عنوان بررسی نقش دوره‌های آموزشی ضمن خدمت در نگرش و عملکرد پرستاران به اخلاق حرفه‌ای، در مراکز آموزشی-درمانی شهر زنجان با کد اخلاق (IRZUMS.REC.1397.017) و تحت حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی زنجان انجام گرفته است. پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از معاونت محترم تحقیقات و فناوری، مسوولین محترم مراکز آموزشی – درمانی و پرستاران شاغل در مراکز آموزشی – درمانی و دفتر پرستاری دانشگاه علوم پزشکی زنجان صمیمانه تقدیر و تشکر نمایند.

References

1- Azodi P, Vahedparast H, Nowroozi L, Khalili A, Shamsizadeh M, Mirzaei M.S, Jahanpour F. A Survey of the Relationship between Knowledge of Ethics Codes and the Rate of Nursing Errors Reported by Nursing Personnel Employed in Bushehr Hospitals in 2014, Journal of Nursing and Midwifery Hamedan, 2016; 24(2): 113-119.

2- Khaki S, Esmail Pourzanjani S, Mashouf S. The Study of the Relationship Between Nursing Professional Ethics and Quality of Providing Care from Patients' Viewpoint. Nursing and Midwifery Clinical Journal, 2016; 5(1): 1-11.

3- Karam Pourian A, Imeni B, Torkzaban P. A survey on the Attitude towards Professional Ethics in the Faculty Members of Hamedan Dental School in 2012, research in dental sciences,2013; 10(1): (serial No. 35), 43-51.

4- Kalateh Sadaty A, Salehzadeh, H, Hemmati, S, Darvish, M, Ilvan Kashkouee R. Comparison of Attitude of Nursing Students at the Beginning of Education with Last Year Students of Hazrat Fatemeh Shiraz Nursing and Midwifery Faculty on Professional Ethics (2012), Quarterly Journal of Education and Ethics in Nursing, 2013; 2(3): 34-40.

5- Dehghani A, Mohammad Khan Kermanshahi S. The Level of Observance of Professional Ethics Criteria in Nursing Performance from the Viewpoint of Nursing Staff of Tehran University of Medical Sciences. New Care, Journal of Nursing and Midwifery Birjand University of Medical Sciences,2012; 9(3): 208-216.

6- Iglesias M.E L, Vallejo R. B. d. B. nurse attitudes in relation to health care ethics and legal regulations for nursing, 2014; 20 (2): 255-264.

7- Gastmans CA. Fundamental Ethical Approach to Nursing: some proposals for ethics education. Nurs Ethics 2002; 9(5): 494-507.

8- Chitty KK, Black BP. Professional nursing

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]
[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]

(text only). 6th ed. Philadelphia: W.B Saunders; 2010.

9- Dehghani A, Mosalanejad L, Dehghan-Nayeri N. Factors affecting professional ethics in nursing practice in Iran: a qualitative study, 2015; 16:61:1-7.

10- Dehghani A, Dastpak M, Gharib A. Barriers of Observance of Professional Ethics Standards in Clinical Care from Nurses' viewpoints. Iranian Journal of Medical Education, 2013; 13(5):421-430.

11- Borhani F, Alhani F, Mohammadi E, Abbaszadeh A. Development of Nursing Professional Ethics Qualification, Necessities and Challenges in Ethics, Ethics and Medical History,2009;2(3): 27-38.

12- Dehghani A, Daghighi Asli A, Pourvali F. The Effect of In-Service Training on Personnel's Capability and Job Performance in an Insurance Company. Insurance Research, 2015; 30(2): (serial No. 118), 35-60.

13- Monajati S.F, Moradi A, Kheyri B. The Relationship between In-Service Training of Nursing Personnel and Occupational Outcomes: Organizational Commitment, Job Satisfaction and Organizational Citizenship Behavior. Iranian Journal of Medical Education, 2014; 14(6): 495-506.

14- SWANSBURG. RC. Nursing Staff Development. A Component of Human Resource Development. 1995; London: Jones & Bartlett Publishers.

15- Norushe T.F, Rooyen D. V, Strumpher J. In-service education and training as experienced by registered nurses,2004;27:4:63-72.

16- Fry ST. Teaching ethics in nursing curricula. Traditional and contemporary models. Nurs Clin North Am 1989; 24(2): 485-497.

17- MELL ISH, JM & BR INK, H. Teaching the practice of nursing. A text in nursing didactics. 3rd edition, 1990; Durban: Butterworth.

18- Ahmadi F. Evolution Factors Impact on Professional Ethics in Service Organization. Ethics in science and Technology. 2013; 8 (3).

19- Nouhi S, Ghana S, Jouybari L, Kalantari S. Evaluating attitudes and performance of nursing students, teachers, managers towards ethics in nursing profession. J Educ Ethics Nurs. 2017; 5 (2):1-7 [URL: http://ethic.jums.ac.ir/article-1-373-fa.htm].

20- Dodd SJ, Johnson BS, Brown- Saltzman K, shirk M, Wunch K . Expanding nurses participation in ethics: an empirical examination of ethical assertiveness. Nurs Ethics 2004; 11(1): 15-27.

21- Grundstein-Amado R. Ethical decision – making processes used by health care providers, J Adv Nurse.1993; 18(11): 1701 – 9.

22- Yoder LH. Staff nurses' career development relationships and self-reports of professionalism, job satisfaction, and intent to stay. Nurs Res 1995; 44 (5): 290-7.

23- Shohani M, Zamanzadeh V. Nurses' Attitude towards Professionalization and Factors Influencing It, 2017; 6(4), 345-357.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-10-07]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1397.11.31.8.9]
[DOI: 10.29252/edcj.11.31.97]